

УДК 821.162.1(092):37(091)(092)

(477.83)«1918/1939»

X 76

Леся ХОМИЧ

**ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ БРУНО ШУЛЬЦА
В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДРОГОБИЧА
МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ**

Стаття присвячена дослідженню педагогічної діяльності Бруно Шульца в дрогобицьких навчальних закладах міжвоєнного періоду. На основі архівних матеріалів проаналізовано його просування на посаді вчителя, відтворено особовий склад педагогічного колективу різних навчальних закладів, у яких працював Шульц, встановлено його членство в науково-педагогічних товариствах.

***Ключові слова:** Бруно Шульц, педагогічна діяльність, гімназія, товариство, звіт.*

Постановка проблеми. Постать Бруно Шульца є надзвичайно популярною в польській та світовій літературі, а в останні десятиліття набула особливо широкого зацікавлення і в його рідній місцевості. Проте дослідницькі інтереси в основному спрямовані на його творчу спадщину. Практично не дослідженою залишається педагогічна діяльність Б. Шульца, яка була невід'ємною частиною його життя і від якої воно матеріально залежало. Праця шкільним вчителем приносила певні суспільні почесні та відкривала нові можливості. Зокрема, галицькі педагогічні товариства та осередки, членами яких були більшість шанованих вчителів, передбачали, серед іншого, і активну наукову роботу. Недостатньо з'ясованою залишається

такого роду участь Бруно Шульца, як і його педагогічна діяльність у міжвоєнний період загалом.

Аналіз останніх досліджень. Безперечно, справу, що зайняла 18 років життя знаного мистця, не оминали у своїх працях шульцознавці. Найцінніший вклад у дослідження цього періоду зробив Єжи Фіцовський, який був «першопрохідцем» у шульцознавстві і, безумовно, його напрацювання становлять базу для подальших досліджень та пошуків [4]. В. Будзінський зібрав чималу кількість спогадів учнів Шульца, переважно поляків, що дає змогу зануритися в атмосферу навчального процесу в стінах дрогобицьких освітніх закладів і пізнати особисті сторони Бруно Шульца як педагога [7]. В інших своїх працях «Schulz pod kluczem» [8] та «Miasto Schulza» [9] автор присвячує проблемі цілі розділи, проте це знову ж таки переважно скомпільовані спогади учнів Б. Шульца.

Вирізняється серед інших вдалий, багатий новою джерельною базою і перший такого роду аналіз Б. Шульца в професорсько-учнівському середовищі дрогобицького історика Б. Лазорака [2]. Автор детально охарактеризував працю Шульца в польській гімназії В. Ягайла аналізуючи гімназійні звіти і повідомлення місцевої преси.

Метою статті є всебічне вивчення та аналіз педагогічної діяльності Бруно Шульца в дрогобицьких навчальних закладах міжвоєнного періоду.

Бруно Шульц знаний у цілому світі як письменник та мистець, у своєму рідному місті насамперед був відомий як педагог. Праця гімназійним вчителем, хоча і була безпосередньо пов'язана з рисунком, не приносила Шульцу задоволення, проте слугувала джерелом певного заробітку. А обставини в житті Бруно, як відомо, склалися так, що на нього лягли обов'язки годувальника сім'ї, які виснажували його і не залишали часу для творчості. Отож, маючи за плечима лише два роки навчання у Львівській політехніці, мабуть, не без допомоги брата [2, 724], відомого в нафтовому промислі Галичини інженера Ісидора Шульца, 3 вересня 1924 р. розпочинає роботу як початкуючий учитель польської державної гімназії імені короля В. Ягайла. Підтвердження цього знаходимо в гімназійному звіті:

«Бруно Шульц, вільний слухач Львівської Політехніки, прийнятий на роботу в якості вчителя контрактника уповноваженого з боку Кураторії Львівського Шкільного Округу з дня 15 вересня 1924 р. згідно постанови L. 12030/П., і згідно підтвердження від 1 вересня 1924 р. Службову присягу склав 3 вересня 1924 р., і цього ж дня розпочав роботу» [14, 39]. Відомо, що Бруно Шульц раніше клопатав про посаду вчителя малювання 1921 р., проте тоді з певних причин цієї посади не обійняв [IV, 1]. За свідченнями Є. Фіцовського, такими причинами були проблеми зі здоров'ям та острах не впоратися з дорученими йому обов'язками [4, 483]. Своє право викладання малювання як навчального предмету в середніх школах Б. Шульц підтвердив спеціальним екзаменом зданим 27 квітня 1926 р. в Академії Красних мистецтв в Кракові [V, 5]. Слід відзначити, що свого часу студентами Краківської академії мистецтв були інші відомі дрогобичани, а саме Муариціо Готтліб та Єфраїм Моше Лілієн [3, 37].

**Викладацький склад державної гімназії
ім. короля В. Ягайла станом на 1926 р. [13, 132].**

Становище службове	Прізвище	Ім'я	Віросповідання	Рік народження	Кваліфікація	Стаж (рр.)	Предмет викладання
Директор	Матлаховський (Matlachowski)	Ян (Jan)	Римокатолик	1879	Екзамен на вчителя історії і географії в середніх школах	19	Історія Географія
Професор	Баєр (Bajer)	Юзеф (Józef)	Римокатолик	1876	Екзамен на вчителя історії і географії в середніх школах	22	Історія Географія
Професор	Блятт (Blatt)	Якуб (Jakób)	Мойсева віра	1888	Екзамен на вчителя латинської і грецької мов в середніх школах	13	Відпустка

Вчитель	Ейнлегер (Einleger)	Саломон (Salomon)	Мойсеєва віра	1887	Екзамен на вчителя історії і географії в середніх школах	8	–
Вчитель	Гольдберг (Goldberg)	Овадье (Owadje)	Мойсеєва віра	1880		18	Німецька мова
Професор Ксьондз	Гадзевич (Hadzewicz)	Онуфрій (Onufry)	Греко-католик	1880	Екзамен на вчителя релігії	20	Польська мова Пропедвтика філософії
Професор	Голука (Holuka)	Роман (Roman)	Римокатолик	1882	Екзамен на вчителя історії і географії в середніх школах	20	Історія Географія Каліграфія Рисунки
Професор	Ямполлер (Jampoller)	Адольф (Adolf)	Мойсеєва віра	1877	Екзамен на вчителя німецької мови	19	Німецька мова
Професор	Єдлінський (Jedliński)	Томаш (Tomasz)	Римокатолик	1877	Екзамен на вчителя латинської і грецької мов в середніх школах	20	Латина
Вчитель	Крайовський (Krajowski)	Ігнацій (Ignacy)	Римокатолик	1892	Абсолюторіум вищої школи	5	Історія Географія Німецька мова
Вчитель	Краєвський (Krajewski)	Ян (Jan)	Римокатолик	1880	Екзамен на вчителя гімнастики в середніх школах	1	Гімнастика
Вчитель	Кравчин (Krawczynszun)	Мирслав (Miroslaw)	Греко-католик	1885	Абсолюторіум вищої школи	7	Математика Фізика
Вчитель	Кушак (Kuszczak)	Олексій (Aleksy)	Греко-католик	1882	–	16	Математика Фізика
Професор	Маєр (Mayer)	Генрик (Henryk)	Евангеліст	1883	Доктор філософії	19	Німецька мова

					Екзамен на вчителя німецької мови		
Професор	Моронь (Moroń)	Войцех (Wojciech)	Римо-католик	1879	Екзамен на вчителя латинської і грецької мов в середніх школах	22	Латина
Вчитель	Мсцівуєвський (Mściwujewski)	Мсціслав (Mściślaw)	Римо-католик	1883	7 років університетських студій	11	Польська мова
Професор	Огневський (Ogniewski)	Антоній (Antoni)	Римо-католик	1870	Екзамен на вчителя природознавства в середніх школах	24	Природознавство
Вчитель	Пінкас (Pinkas)	Генрик (Henryk)	Римо-католик	1882	–	17	Польська мова Каліграфія
Професор	Шнейдер (Schneider)	Зигмунт (Zygmunt)	Римо-католик	1884	Екзамен на вчителя природознавства в середніх школах	17	Природознавство Математика
Вчитель	Шреєр (Schreier)	Бернард (Bernard)	Мойсеєва віра	1877	Доктор філософії	3	Релігія
Вчитель	Швейтцер (Schweitzer)	Ізидор (Izydor)	Мойсеєва віра	1898	Абсолюторіум вищої школи	1	Хімія Фізика Математика
Професор	Собчик (Sobczuk)	Антоній (Antoni)	Греко-католик	1874	Екзамен на вчителя математики і фізики в середніх школах	24	Математика Фізика
Секретар школи	Стінзінг (Stinzing)	Ян (Jan)	Римо-католик	1890		10	Польська мова
Вчитель	Ступніцький (Stupnicki)	Стефан (Stefan)	Греко-католик	1887	Абсолюторіум вищої школи	4	Природознавство Фізика Хімія

Професор Ксьондз	Точек (Toczek)	Вален- тин (Walenty- n)	Римо- католик	1871	Екзамен на вчителя релігії	27	Релігія
Професор	Врубель (Wróbel)	Юзеф (Józef)	Римо- католик	1876	Екзамен на вчителя математи- ки і фізи- ки в сере- дніх шко- лах	21	Матема- тика Фізика
Професор	Замор- ський (Zamorski)	Франці- шек (Franci- szek)	Римо- католик	1874	Екзамен на вчителя польської та німець- кої мов у середніх школах	28	Польсь- ка мова
Контракт- ний вчитель Ксьондз	Сапрун (Saprun)	Севе- рин (Sewe- ryn)	Греко- католик	1897	Абсолю- торіум вищої школи Музична консерва- торія	4	Релігія Спів і музика
Контракт- ний вчитель	Шульц (Schulz)	Бруно (Bruno)	Мойсе- єва віра	1892	Два роки студій Політех- ніки	1	Рисунки
Контракт- ний вчитель	Штейн (Stein)	Юзеф (Józef)	Мойсе- єва віра	1887	Екзамен на вчителя стеногра- фії	3	Стено- графія

Хоча звіт гімназії ім. В. Ягайла дає нам відомості про доповнення вчительської ставки Б. Шульца одночасним виконанням обов'язків у 7-класній жіночій школі ім. королеви Ядвіги лише 1937/1938 навчального року, знаходимо його ім'я як запрошеного з гімназії ім. В. Ягайла вчителя рисунка в «Списку вчителів вищих, середніх, професійних шкіл, вчительських семінарій та інститутів і шкільних властей» датованому 1926 р. [13, 132].

20 жовтня 1928 р. державною екзаменаційною комісією у Варшаві Б. Шульцу було надано диплом учителя середніх шкіл [V, 16]. Відтак з 1 січня 1929 р. Шульц отримав статус постійного учителя

**Педагогічний колектив I приватної жіночої гімназії
ім. королеви Ядвіги станом на 1926 р.**

Стано- вище службове	Прізвище	Ім'я	Віро- сповіда- ння	Рік на- родже- ння	Кваліфі- кація	Стаж (рр.)	Пред- мет викла- дання
Директор	Моронь (Moroń)	Войцех (Wojciech)	Римо- католи- цьке	1879	Екзамен вчителя латинсь- кої і гре- цької мов в середніх школах	22	латина
Вчитель	Артувна (Artówna)	Альбіна (Albina)	Мойсе- єва віра	1900	3 роки універси- тетських студій	4	Поль- ська мова
Вчитель	Бухсбау- мувна (Buchsbau- mówna)	Тереза (Teresa)	Мойсе- єва віра	1900	4 роки універси- тетських студій	3	Поль- ська Німе- цька мова
Вчитель	Фреундув- на (Freun- dówna)	Марія (Maria)	Мойсе- єва віра	1902	4 роки універси- тетських студій	2	Історія
Вчитель	Кнігуніцька (Knihynic- ka)	Алек- сандра (Aleksandra)	Греко- католи- цьке	1901	Екзамен фаховий (не уні- верситет- ський)	1	Спів і музика
Вчитель	Погрілувна (Pohrillówna)	Саломея (Salomeia)	Мойсе- єва віра	1897	Доктор філософії	3	Хімія Фізика Мате- матика
Вчитель	Прехтова (Prechto- wa)	Анна (Anna)	Римо- католи- цьке	1898	4 роки універси- тетських студій	2	Фран- цузька мова
Вчитель	Вендекер (Wendeker)	Станіслав (Stanisław)	Римо- католи- цьке	1899	4 роки універси- тетських студій	1	Мате- матика Геогра- фія
Вчитель	Гольдберг (Goldberg)	Овадье (Owadje)	Мойсе- єва віра	1880	—	18	Німе- цька, Латин- ська Мова

Вчитель Ксьондз	Гадзевич (Hadzewicz)	Онуфрій (Onufry)	Греко-католицьке	1880	Екзамен на вчителя релігії	20	Латинська мова Пропедвтика філософії
Вчитель	Голука (Holuka)	Роман (Roman)	Римокатолицьке	1882	Екзамен на вчителя історії і географії в середніх школах	20	Історія
Вчитель	Ямполлер (Jampoller)	Адольф (Adolf)	Мойсеєва віра	1877	Екзамен на вчителя німецької мови	19	Німецька мова
Вчитель	Кравчишин (Krawczy-szun)	Мирослав (Miroslaw)	Греко-католицьке	1885	Абсолюторіум вищої школи	7	Математика
Вчитель	Пінкас (Pinkas)	Генрик (Henryk)	Римокатол.	1882	–	17	Польська мова
Вчитель	Шреєр (Schreier)	Бернард (Bernard)	Мойсеєва віра	1877	Доктор філософії	3	Релігія
Вчитель	Шульц (Schulz)	Бруно (Bruno)	Мойсеєва віра	1892	Два роки студій Політехніки	1	Рисунки
Вчитель	Швейтцер (Schweitzer)	Ізидор (Izydor)	Мойсеєва віра	1898	Абсолюторіум вищої школи	1	Природознавство
Вчитель	Собчик (Sobczuk)	Антоній (Antoni)	Греко-католицьке	1874	Екзамен на вчителя математики і фізики в середніх школах	24	Математика
Вчитель	Стінзінг (Stinzing)	Ян (Jan)	Римокатолицьке	1890	–	10	Польська мова
Вчитель	Ступницький (Stupnicki)	Стефан (Stefan)	Греко-католицьке	1887	Абсолюторіум вищої школи	4	Природознавство
Вчитель	Барак (Barak)	Абрахам (Abraham)	Мойсеєва віра	1879	Закінчення вчительської семінарії	25	Релігія

Вчитель	Фернгофф (Fernhoff)	Ізак (Izak)	Мойсе- єва віра	1879	Закінче- ння вчи- тельської семінарії	26	Релігія
Вчитель Ксьондз	Міхаль- ський (Mihalski)	Антоній (Antoni)	Римо- католи- цьке	1875	Диплом вузу	25	Релігія
Вчитель Ксьондз	Подоляк (Podolak)	Петро (Piotr)	Греко- католи- цьке	1889	Диплом вузу	5	Релігія
Вчитель	Тиркувна (Tyrkówna)	Марія (Maria)	Римо- католи- цьке	1888	Екзамен зі спеці- альності	18	Гімнас- тика Ручна праця

гімназії ім. В. Ягайла [IV, 126]. Так званий «dekret ustalenia» про штатний педагогічний статус Бруно Шульцу було надано аж через 8 років педагогічної служби (8.03.1932) [15, 37]. З цього часу постійною стала участь Б. Шульца в методично-педагогічних курсах в Стрию, Живці, Львові та Августові.

В особовій справі за роки служби в гімназії знаходимо відгук про Бруно Шульца як «пильного і сумлінного педагога, що працює над поглибленням своїх фахових знань, активно бере участь в шкільних і державних урочистостях як декоратор, сумлінний і тактовний у відносинах зі шкільною молоддю» [IV, 35]. Тому не дивним було його членство в дрогобицькому осередку Товариства вчителів середніх і вищих шкіл [VI, 13], що існувало в Галичині з 1884 р. Мета Товариства, що впливала з його статуту, була подвійною: ідейною і професійною. Серед його першочергових завдань було удосконалення та розвиток вчительських сил у науковій, педагогічній і громадській сферах; популяризація наукових досліджень серед широких верств суспільства; забезпечення вчителю відповідних умов матеріального побуту і умов праці та ін. [13, 495 – 496]. Бруно Шульц став членом Товариства найімовірніше 1929 року, оскільки в списку членів за 20 листопада 1928 р. його імені не знайдено [VI, 63 – 68], натомість відомо про його участь у циклі лекцій, проведених цим товариством у лютому 1930 р. [2, 732]. Станом на 1 січня 1933 р. дрогобицький осередок Товариства вчителів середніх та вищих шкіл налічував 28 членів, серед яких Б. Шульц разом з колегами з дер-

жавної гімназії ім. В. Ягайла, приватної гімназії ім. Г. Сенкевича та польської приватної учительської семінарії [VI, 13].

Список членів дрогобицького осередку Товариства вчителів середніх і вищих шкіл (станом на 1 січня 1933 р.)

№	Прізвище та ім'я	Навчальний заклад
1.	Дир. Каньовський Тадеуш (Kaniowski Tadeusz)	Державна гімназія ім. В. Ягайла
2.	Дир. Енлегер Міхал (Einleger Michał)	Так само
3.	Кс. Госцінський Гжегож (Gościński Grzegorz)	Так само
4.	Гронський Юзеф (Groński Józef)	Так само
5.	Кс. Гадзевич Онуфрій (Hadzewicz Onufry)	Так само
6.	Голука Роман (Holuka Roman)	Так само
7.	Ямполлер Адольф (Jampoller Adolf)	Так само
8.	Ясеніцький Сабін (Jasienicki Sabin)	Так само
9.	Єдлінський Томаш (Jedliński Tomasz)	Так само
10.	Краєвський Ян (Krajewski Jan)	Так само
11.	Кравчишин Мирослав (Krawczyszun Mirosław)	Так само
12.	Кушак Олексій (Kuszczak Aleksy)	Так само
13.	Др. Ментель Бернард (Dr. Mantel Bernard)	Так само
14.	Моронь Войцех (Moroń Wojciech)	Так само
15.	Мсцівуєвський Мсціслав (Mściwujewski Mścisław)	Так само
16.	Огнєвський Антоній (Ogniewski Antoni)	Так само
17.	Др. Шреєр Бернард (Schreier Bernard)	Так само
18.	Шульц Бруно (Schulz Bruno)	Так само
19.	Стінзінг Ян (Stinzing Jan)	Так само
20.	Ступніцький Стефан (Stupnicki Stefan)	Так само
21.	Заморський Францішек (Zamorski Franciszek)	Так само
22.	Дир. Саяк Станіслав (Sajak Stanisław)	Приватна гімназія ім. Г. Сенкевича
23.	Клецанувна Зоф'я (Klecanówna Zofia)	Так само
24.	Шрехтова Анна (Srechtowa Anna)	Так само
25.	Стоцька (Мазуркувна) Яніна (Stocka (Mazurkówna) Janina)	Так само
26.	Кс. Сопальський Францішек (Sopalski Franciszek)	Так само
27.	Жебровська Анна (Zebrowska Anna)	Польська приватна учительська семінарія
28.	Шнейдер Зигмунд (Schneider Zygmunt)	Так само

При Товаристві з 1 листопада 1930 р. почала діяти Каса Взаємодопомоги, а також з метою організації постійних таборів відпочинку запроваджено щомісячний податок і цикл популярно-наукових лекцій, які розпочалися з доповіді директора З. Шнейдера «Самооборона організму» [12, 49]. Можна припустити, що подібна доповідь була виголошена і Бруно Шульцом, і найімовірніше за все була присвячена мистецтву.

Ще одним навчальним закладом, де з 1933 р. навчав Б. Шульц, була семикласна професійна чоловіча школа ім. А. Міцкевича, яку закінчив і він сам. Склад вчителів школи, в колі яких як запрошений вчитель державної гімназії ім. В. Ягайла працював і Шульц, станом на 1933/1934 н. р був таким [II, 20]:

№	Ім'я	Адреса	Дата народження	Віросповідання	Предмет викладання
1	Дзеневіч Томаш (Dzieniewicz Tomasz)	Бартоломея, 15	06.07.1868	Римо- католик	Директор
2	Барак Абрахам (Barak Abraham)	Собеського, 41	22.02.1879	Мойсеєва віра	Релігія
3	Кс. Бришь (ks. Bryś)	–	–	Римо- католик	Релігія
4	Гринда Кароль (Grynda Karol)	Стрийська, 15	30.05.1898	Римо- католик	Гігієна
5.	Думін Іван (Dumin Jan)	–	–	–	Рахунки
6.	Кобрин Казимир (Kobryn Kazimirz)	Юра, 4	4.08.1883	Римо- католик	Польська мова Кореспон- денція
7	Копачинський Вацлав (Kopaczynski Waclaw)	Собеського, 52	19.09.1888	Римо- католик	Технології Краєзнав- ство

8	Ленартович Рудольф (Lenartowicz Rudolf)	Яна, 37	18.10.1890	Римо- католик	Технології Кальку- ляція
9	Подоляк Петро (Podolak Piotr)	Стрийська	30.06.1883	Греко- католик	Релігія
10	Петрушка Кароль (Pietruszka Karol)	Стрийська, 42	08.01.1884	Римо- католик	Рисунки
11	Пшеничка Юзеф (Pszeniczka Józef)	Війтівська гора, 22	16.12.1879	Римо- католик	Рисунки
12	Шафран Казимир (Szafran Kazimirz)	Ліха, 5	08.02.1903	Римо- католик	Рахунки
13	Олексяк Олександр (Oleksiak Oleksander)	—	—	—	Фізика Хімія

З 1924 р. працював Б. Шульц і в приватній гімназії ім. Л. Штернбаха, про що свідчать звіти цього закладу [1, 14]. Виходячи з гімназійного звіту, приватна коєдукаційна гімназія ім. професора Леона Штернбаха виникла з курсів для дівчат. Найраніший каталог датований 1912/1913 р. Першим директором закладу був професор Юзеф Шабовський. Через знищення шкільних актів під час I світової війни неможливо документально встановити осіб, які б входили до Товариства, яке було власником-концесіонером закладу. Після війни заклад перейшов у власність п. Старомейської (Staromiejskiej) та п. Віленкової (Wilenkowej). 1923 р. ревіндикацію закладу на умови Товариства здійснив адвокат Др. Йонаш Гершдорфер (Jonasz Herschdorfer), який і був обраний його головою. Спочатку школа розміщувалася у призначеній для приватного помешкання віллі, а отримання звичного для неї приміщення на вулиці Шашкевича та його розбудова було заслугою п. Б. Фроммера [1, 13]. З 1924 р. директором

закладу став професор Якуб Блятт, а гімназію часто неформально почали називати його іменем.

У стінах гімназії діяло Краєзнавче Товариство, яке вело широку діяльність. Так, 1935/1936 н.р. для учнів було організовано низку пізнавальних екскурсій, а саме до Фабрики мінеральних мастил «Польмін», метеорологічної станції, соляних копалень Дрогобича, регіонального музею ім. Емми Ярошової, Орова та Урича. Патронат товариства дбав про забезпечення бібліотеки гімназії новітньою літературою. За допомогою у розв'язанні цього завдання зверталися до польських науковців з проханням надсилати свої нові праці для фонду бібліотеки [I, 23]. Одне з таких звернень було адресоване польському географу професорові Є. Ромеру, а згодом для учнів гімназії в Трускавці зорганізовано і особисту зустріч з ним [I, 24]. У роботі гімназії особливу роль відігравала співпраця школи і батьків. Оскільки «школа перестала бути лише навчальною інституцією, але стала інституцією виховною в найширшому розумінні цього слова», восени 1935 р. з ініціативи проф. Гіршберга було створено батьківську організацію Патронат товариства краєзнавчого. Патронат мав на меті скерувати молодь на шлях «замилування природою» через організацію різноманітних туристичних походів, пізнання і охорону пам'яток природи, передплату тематичних часописів, читання лекцій, налагодження контактів з відповідними організаціями і т.д. Силами комітету було створено природничу бібліотеку. З метою впливу на естетичну думку молоді у місцевого фотографа Шенкельбаха для оздоблення зали та коридорів школи, було придбано низку робіт, що стосувалися міста та околиці [I, 34].

Узимку 1936 р. в залі гімназії силами Патронату було організовано цикл лекцій на краєзнавчу тематику, для читання яких були запрошені видатні особистості, а серед них відомий вже тоді письменник Бруно Шульц. Виголошені ним лекції були присвячені *Маурицію Готтлібу, Е. Лілієну та Леопольду Готтлібу*. Серед інших лекторів були директор Якуб Блятт з доповіддю про професора Леона Штернбаха, Мсціслав Мсцівуєвський говорив на тему: «Шість століть міста Дрогобича» (*Sześć wieków miasta Drohobycza*), доктор

Зигмунд Баргаш (Barchasz) мав три реферати на тему: «Кілька даних з історії євреїв Дрогобича» (Kilka kart z dziejów Żydów Drohobycza), доктор Едварда Альтерова доповідала про Казимира Вежинського; директор Михайло Бараник про Івана Франка. У майбутньому Патронат планував в міру власних коштів виголошені реферати опублікувати як *монографію про Дрогобич* [I, 34].

Тобто можна припускати, що Бруно Шульц, окрім педагогічної праці, письменництва, малярства, графіки та журналістики, займався також науковою діяльністю, і, мабуть, передовсім сферою його зацікавлень могло бути «те єдине на світі місто» та митці пов'язані з ним. На сьогодні відомо, лише одну подібну замітку-рецензію, що вийшла друком 1934 р. в часописі «Przegląd Podkarpacia» і була своєрідним аналізом діяльності дрогобицького художника Фелікса Ляховича [6, 164]. На думку Малгожати Кітовської-Лисяк те, що в жодних інших текстах Шульца не знаходимо іншого, окрім Ляховича, імені дрогобицького маляра, художника чи графіка, викликає здивування [10, 102]. Тому цей аспект, на нашу думку, залишається актуальним для наукових пошуків.

Незважаючи на активну педагогічну діяльність та значні успіхи у цій справі, про що свідчить присвоєння Б. Шульцу, вчителеві державної гімназії ім. В. Ягайла, титулу «професора» (Декрет Кураторії ЛШО від 4 квітня 1936 р.) [V, 42], наскрізною темою листування мистця з освітянським керівництвом було клопотання про відпустку. Ці клопотання не одноразово задовольнялись, інколи навіть такі відпустки було оплачувані, що для Шульца було вкрай важливо. Так, наприклад оплачувану відпустку Б. Шульц отримав у 1936 р. [16, 8] і те, наскільки плідною вона була для нього в творчому плані, можна зрозуміти з тієї ж таки епістолярії. «Завдяки тій полегшій я зміг значно просунути в моїй роботі над романом (за Є. Фіцовським йдеться про зниклий роман «Месія» – Л. Х.), написати том новел, [...], перекласти роман Фр. Кафки, [...], а також написати низку критичних статей, надрукованих у різних періодичних виданнях» – пише Шульц до Кураторії в листопаді 1936 р., вже клопочачи в іншій справі, а саме про переведення на рівноцінну посаду

вчителя до Львова [5, 192]. Подібні прохання, які, однак, через відсутність вільних вакансій не були задоволені, Шульц обґрунтовував потребою в інтелектуальному середовищі Львова чи столиці. У випадку Варшави такі клопотання Бруно були насправді спробою бути разом з коханою Юзефіною Шелінською. Негативна відповідь Кураторії Варшавського ШО стала для Шульца вирішенням справи про переїзд до нареченої, до якого, за словами Ю. Шелінської, він завжди ставився негативно, пов'язуючи свою творчість лише з провінційним Дрогобичем [4, 325].

Таким чином, 1936/1937 н.р. Бруно Шульц продовжує викладання у дрогобицькій гімназії ім. В. Ягайла та доповнює педагогічну ставку годинами в 7-класній державній школі ім. Е. Ожешко [17, 14].

Станом на 1937 р. склад вчителів у середній жіночій професійній школі імені Е. Ожешко був таким [III, 60]:

Ім'я та прізвище	Адреса	Місце та дата народження	Віровизнання та національність	Освіта	Посада	Сімейний стан
Директор Марія Тиркувна (Turkówna M.)	Міцкевича, 32	Жешув 19.06.1889	Римо-католицьке Польська	Учительська семінарія Екзам. уч. сер. шкіл	Керівник школи	Незаміжня
Євг. Курильська (Eug. Kurulska)	«Польмін» Колонія	Чортків 28.05.1910	Римо-католицьке Польська	Держ. уч. семінарія	Вчитель проф. сер. шкіл	Заміжня
К. Жабендковська (K. Zabędkowska)	Сніжна, 2	Коломия 22.04.1902	Римо-католицьке Польська	Екзамен дозрілості	Вчитель загал. шкіл	Заміжня
А. Мжиглуд (A. Mzygłód)	Нафта	Соліни 11.02.1914	Римо-католицьке Польська	Екзамен дозрілості	Вч. заг. шкіл	Незаміжня
М. Шунфельд (M. Schönfeld)	Завалля, 11	Дрогобич 8.06.1909	Мойсеєва віра Польська	Учительська реміснича семінарія у Варшаві	Вч. Проф. сер. шкіл	Незаміжня
М. Сольчак (M. Solczak)	Крива, 15	Дрогобич 25.10.1905	Римо-католицьке польська	Учительська семінарія Семінарія домаш. господарства	Вч. Загальних шкіл	Незаміжня

Я. Винницька (J. Winnicka)	Р. Яроша, 11	Львів 21.06.1912	Римо-католицьке польська	Технічна школа	Вч. Проф. сер. шкіл	Незаконна
Я. Вишневецький (J. Wiśniewski)	Міцкевича	Тарнобжег 16.09.1908	Римо-католицьке Польська	Інститут теологічний	Школа професійного навчання	Неодружений
П. Подоляк (P. Podolak)	Стрийська	Боратин 16.07.1888	Греко-католицьке Польська	Теологія Львівський університет	Школа загальна	Одружений
І. Дик (I. Dyk)	Собеського	Буданів 13.12.1878	Мойсеева віра Польська	Вищий курс релігії Мойсеевої	Школа професійного навчання	Одружений

Загалом, про педагога Б. Шульца по-різному відгукувались серед викладацько-учнівського колективу. Звісно, слід зважати на суб'єктивність та ностальгійність спогадів, що нам доступні. Практично всі учні Шульца, свідчення яких вдалось зафіксувати дослідникам (а загалом майже 1,5 тис. осіб за нашими підрахунками в той чи інший час були учнями Б. Шульца лише в дрогобицькій державній гімназії ім. В. Ягайла), згадують свого наставника як тихого, скромного вчителя, із завжди опущеною головою, який вгамовував гамірну юрбу імпровізованими казковими історіями. Мало хто з учнів здогадувався, що їх навчає великий літератор, а кому й був відомий цей факт той зізнавався, що не розумів його творів [7].

У гроні професорів гімназії, за В. Будзінським, Бруно Шульц був постаттю другорядною, «невисокий, худорлявий, несміливий, вчитель малювання – предмету не дуже поважного в гімназії» [7, 222]. За спогадами Фелікса Мілана, учня Шульца, стиль життя Бруно не був прийнятний для інтелігенції. «Малював він речі, які інші не бажали виносити за лаштунки спальні, тому й не любили його вчителі» [11]. До слова, Фелікс Мілан, мабуть, єдиний, хто свідчить ніби то Шульц в час радянської окупації працював у всіх школах міста та новоствореному педагогічному інституті. Про негатив з боку інших професорів згадує і ще один з учнів Тадеуш Волянський [7, 63]. Марія Струтинська, вчителька жіночої школи ім. Е. Ожешко, відгукувалась про Б. Шульца як про «мудрого чоловіка, непересічно здібного та чудового маляра» [7, 66]. Про методику викладання

Шульца розповідає інша вчителька – Яніна Дюг-Піліховська: «Лекції Шульца проходили в сталому режимі: ставив модель для малювання, наприклад дзбанок, пояснював, як малювати – що підкреслювати, що заштриховувати – а потім ходив по класі, виправляв помилки, але ніколи не ставив оцінки незадовільно. Найгіршою оцінкою було саме те, що переставав займатись учнем... Як тільки побачив, що у когось є талант, сідав до нього за парту і лише ним займався [...]» [7, 47].

Підсумовуючи, варто відзначити, що педагогічна діяльність Бруно Шульца була різноплановою і багатогранною. Проявлялась вона і в особливій методі викладання, в активній методичній роботі, і в яскравій участі в житті школи. Йдеться про «співпрацю» Шульца-педагога і Шульца-мистця, а це художнє оформлення шкільного часопису «Мłodzież», проектування прапора для польської гімназії ім. В. Ягайла, виконання для школи портретів державних діячів та інша «мистецька» участь у шкільних урочистостях. Окрім того, Шульц був членом відомих польських науково-педагогічних товариств і брав активну участь у їхній діяльності. Доведено, що Бруно Шульц був автором наукових доповідей, з якими неодноразово виступав перед публікою. Серія таких науково-популярних доповідей Бруно Шульца та інших дрогобицьких професорів мала лягти в основу монографії, що потребує подальших пошуків та досліджень. На жаль, успіхи на науково-педагогічній ниві були нівельовані в період життя Бруно Шульца в радянському Дрогобичі.

Перспективним напрямом подальшого вивчення проблеми є дослідження педагогічної діяльності Бруно Шульца в навчальних закладах Дрогобича в період першої радянської окупації (1939 – 1941).

Джерела та література

- I. ЦДАЛ. – Ф. 179. – Оп. 3. – Сп. 768.
- II. ЦДАЛ. – Ф. 179. – Оп. 4 а. – Сп. 79.
- III. ЦДАЛ. – Ф. 179. – Оп. 4 а. – Сп. 81.
- IV. ЦДАЛ. – Ф. 179. – Оп. 7. – Сп. 29376.
- V. ЦДАЛ. – Ф. 179. – Оп. 7. – Сп. 29379.
- VI. ЦДАЛ. – Ф. 484. – Оп. 1. – Сп. 16.

1. Гринберг Г. Дрогобич, Дрогобич / Г. Гринберг. – Львів – Івано-Франківськ : Журнал «Ї» – Лілея НВ, 2012. – 392 с.
2. Лазорак Б. Бруно Шульц у середовищі професорів та учнів Дрогобицької гімназії імені короля Владислава Ягайла / Б. Лазорак // Бруно Шульц як філософ і теоретик літератури : матеріали V Міжнародного Фестивалю Бруно Шульц в Дрогобичі / Редакція Віри Меньок. – Полоністичний науково-інформаційний центр ім. Ігоря Менька ДДПУ ім. Івана Франка. – Дрогобич : Коло, 2014. – С. 723 – 755.
3. Пінчевська Б. Творчість єврейських художників Східної Галичини 1900 – 1939 років : монографія / Б.М. Пінчевська. – Корсунь-Шевченківський : Корсунський видавничий дім «Всесвіт», 2013. – 220 с.
4. Фіцовський Є. Регіони великої ересі та околиці: Бруно Шульц і його міфологія / Єжи Фіцовський ; пер. з пол. А. Павлишина. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2010. – 541 с.
5. Шульц Б. Книга листів / Б. Шульц ; уклад і підгот. до друку Єжи Фіцовський ; пер. з польськ. Андрія Павлишина. – К. : Дух і літера, 2012. – 360 с.
6. Шульц Б. Літературно-критичні нариси / Б. Шульц ; опрац. та передм. Малжати Кітовської-Лисяк ; пер. з польськ. та післямова Віри Меньок. – К. : Дух і літера, 2012. – 176 с.
7. Budzyński W. Uczniowie Schulza / W. Budzyński. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 2011. – 248 s.
8. Budzyński W. Schulz pod kluczem / W. Budzyński. – Warszawa, 2001. – 335 s.
9. Budzyński W. Miasto Schulza / W. Budzyński. – Warszawa, 2005. – 456 s.
10. Kitowska-Łysiak M. Drohobycz, czyli świat / M. Kitowska-Łysiak // Bruno Schulz a Kultura Pogranicza. Materiały dwóch pierwszych edycji Międzynarodowego Festiwalu Brunona Schulza w Drohobyczu / pod red. Wiery Meniok. – Drohobycz : Koło, 2007. – С. 82 – 102.
11. Milan F. Bruno Schulz, mój nauczyciel / F. Milan // Dziennik Łódzki, 6 – 7 marca 2004. – Режим доступу : <http://www.brunoschulz.org/dzienniklodzki.htm>
12. Przegląd Pedagogiczny. Organ Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych. – 1930. – R. 49, z. 2. – S. 4.
13. Spis nauczycieli szkół wyższych, średnich, zawodowych, seminarjów nauczycielskich oraz wykaz zakładów naukowych i władz szkolnych. – R. 2. – Warszawa – Lwów, 1926. – 665 s.
14. Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Gimnazjum im. Króla Władysława Jagiełły w Drohobyczu za rok szkolny 1928/29 z uwzględnieniem dziesięciolecia 1918 – 1928. – Drohobycz, 1929. – 105 s.
15. Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Gimnazjum im. Króla Władysława Jagiełły w Drohobyczu za lata szkolny 1929/1930, 1930/1931 i 1931/1932. – Drohobycz, 1929. – 124 s.
16. Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Gimnazjum im. Króla Władysława Jagiełły w Drohobyczu za rok szkolny 1935/36. – Drohobycz, 1936. – 71 s.

17. Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Gimnazjum im. Króla Władysława Jagiełły w Drohobyczu za rok szkolny 1936/37. – Drohobycz, 1937. – S. 14.

Хомыч Леся. Педагогическая деятельность Бруно Шульца в учебных заведениях Дрогобыча в межвоенный период. Статья посвящена исследованию педагогической деятельности Бруно Шульца в дрогобычских учебных заведениях межвоенного периода. На основе архивных материалов проанализировано его продвижение в должности учителя, воссоздан личный состав педагогического коллектива разных учебных заведений, в которых работал Шульц, установлено его членство в научно-педагогических обществах.

Ключевые слова: Бруно Шульц, педагогическая деятельность, гимназия, общество, отчет.

Khomych Lesya. Bruno Schulz's Educational Activities in Drohobych Educational Institutions during the Interwar Period. The article is devoted to Bruno Schulz's pedagogical work in Drohobych educational institutions during the interwar period. Based on archival materials, his promotion as a teacher has been analyzed, the teaching staff of the different educational institutions, where Schulz worked, is reproduced, his membership in the scientific and educational societies is established.

Keywords: Bruno Schulz, educational activities, gymnasium, society, report.